ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОЦЕНКА НА ВЛИЈАНИЕТО НА РЕГУЛАТИВАТА
RAPORTI I VLERËSIMIT TË NDIKIMIT RREGULLATOR

Назив на министерство: Emri i Ministrisë:	Министерство за правда/ Ministria e Drejtësisë
Назив на предлогот на закон: Titulli i projektligjit:	Предлог на закон за заштитено пријавување и заштита на укажувачи/ Propozim-ligj për Sinjalizimin e Mbrojtur dhe Mbrojtjen e Sinjalizuesve
Одговорно лице и контакт информации: Personi përgjegjës dhe kontakt informacioni:	Елена Димовска, раководител на одделение/ Elena Dimovska, udhëheqëse Njësie Е-пошта/E-posta: EDimovska@mjustice.gov.mk
Вид на Извештај Lloji i Raportit	☒Нацрт/ Drafti ☐Предлог/ Propozim
Обврската за подготовка на предлогот на закон произлегува од: Detyrimi për përgatitjen e projektligjit del nga:	☒Годишната програма за работа на Владата на Република Македонија/ Programi vjetor i punës së Qeverisë së Republikës së Maqedonisë ☐НПАА/NPAA ☐Заклучок на Владата на Република Македонија/ Konkluzat e Qeverisë së Republikës së Maqedonisë ☐Друго/Tjetër ______________
Поврзаност со Директивите на ЕУ Lidhja me direktivat e BE-së	ЕУ Директива/Direktiva BE 2019/1937
Дали нацрт извештајот содржи информации согласно прописите кои се однесуваат на класифицираните информации A përmban draft raporti informacion në përputhje me rregulloret në lidhje me informacionin e klasifikuar	☐Да/Po ☒Не/Jo
Датум на објавување на нацрт Извештајот на ЕНЕР: Data e publikimit të draft Raportit në ENER:	01.12.2023
Датум на доставување на нацрт Извештајот до Министерството за информатичко општество и администрација: Data e dorëzimit të draft Raportit në Ministrinë e Shoqërisë së Informacionit dhe Administratës:	
Датум на добивање на мислењето од Министерството за информатичко општество и администрација: Data e marrjes së opinionit nga Ministria e Shoqërisë Informative dhe Administratës:	
Рок за доставување на предлогот на закон до Генералниот секретаријат Afati i fundit për dorëzimin e projektligjit në Sekretariatin e Përgjithshëm	31.12.2023

1. Опис на состојбите во областа и дефинирање на проблемот/ Përshkrimi i kushteve në zonën dhe përcaktimi i problemit

1.1 Опис на состојбите/ Përshkrimi i kushteve

Изворниот текст на Законот за заштита на укажувачи[i] (во натамошниот текст: ЗЗУ) е донесен на 9 ноември 2015 година, во сила е од 18 ноември 2015 година, а се применува од 18 март 2016 година./

Teksti burimor i Ligjit për Mbrojtjen e Denoncuesve (në tekstin e mëtejmë: LMD) është miratuar më 9 nëntor 2015, ka hyrë në fuqi prej 18 nëntor 2015 dhe aplikohet prej 18 mars 2016.

Подзаконските акти кои произлегуваат од ЗЗУ се донесени на 03.03.2016 година.[ii]/

Aktet nënligjore që dalin nga LMD janë miratuar më 03.03.2016.

ЗЗУ е изменет во 2018 година, со цел усогласување со мислењето на Венецијанската комисија[iii] и во 2020 година, заради усогласување на неговите прекршочни одредби со одредбите од Законот за прекршоците[iv]. /

LMD është ndryshuar në vitin 2018, me qëllim të harmonizimit me mendimin e Komisionit të Venecias, dhe në vitin 2020, me qëllim të harmonizimit të dispozitave kundërvajtëse me dispozitat e Ligjit për Kundërvajtje.

Во ЗЗУ вградени се стандарди на Обединетите нации[v] и Совет на Европа[vi], а предвид биле земени информации за добри пракси во областа Заштитено пријавување и заштита на укажувачи, објавени со публикации достапни во периодот 2012-2014 година[vii]./

Në LMD janë inkorporuar standardet e Kombeve të Bashkuara dhe të Këshillit të Evropës dhe janë marrë parasysh informacionet mbi praktikat e mira në fushën e sinjalizimit të mbrojtur dhe mbrojtjes së sinjalizuesve, të botuara me publikimet e disponueshme në periudhën 2012-2014.

Одредбите од ЗЗУ се анализирани од аспект на нивната усогласеност со најновите меѓународни стандарди и добри пракси, вклучително и усогласеноста со стандардите од ЕУ Директивата 2019/1937.[viii] Заклучокот од досегашните анализи од тој аспект е дека ЗЗУ е усогласен со клучни најдобри стандарди за практики кои имаат директно влијание врз заштитата на укажувачот.[ix] Сепак, според анализите, со цел да се усогласи со најновите стандарди и најдобри практики, потребно е дополнително подобрување на ЗЗУ, особено за да се разјаснат заштитните мерки, одговорноста во случаи на одмазда и товарот на докажување.[x]/

Dispozitat e LMD janë analizuar në aspektin e përputhshmërisë së tyre me standardet më të fundit ndërkombëtare dhe praktikat e mira, duke përfshirë edhe harmonizimin me standardet e Direktivës së BE-së 2019/1937. Konkluzioni nga analizat e deritanishme nga ky aspekt është se LMD është harmonizuar me standardet kryesore të praktikave më të mira që kanë ndikim të drejtpërdrejtë në mbrojtjen e sinjalizuesve. Megjithatë, sipas analizave, për të qenë në përputhje me standardet më të fundit dhe praktikat më të mira, nevojitet përmirësim i mëtejshëm i LMD, veçanërisht për të sqaruar masat mbrojtëse, përgjegjësinë në rastet e hakmarrjes dhe barrën e provës.

За примената на ЗЗУ, податоци собира и годишен извештај подготвува Државната комисија за спречување на корупцијата (во натамошниот текст: ДКСК). Извештајот за примената на ЗЗУ, ДКСК го доставува до Собранието на Република Северна Македонија. Во периодот од почеток на примената на ЗЗУ до Собранието на Република Северна Македонија доставени се годишни извештаи за примени пријави од укажувачи, и тоа за годините 2016, 2019-2022 година, и истите се објавени на веб-страницата на ДКСК (последните три извештаи се содржани во годишниот извештај за работа на ДКСК, согласно изменетите одредби). ДКСК не достави извештаи за приемни пријави од укажувачи за 2017 и 2018 година, поради нејзина нефункционалност./

Për aplikimin e LMD-së të dhëna grumbullon dhe raport vjetor përgatit Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit (në tekstin e mëposhtëm: KShPK). Raportin për aplikimin e LMD-së, KShPK-ja e dorëzon në Kuvendin e Republikës së Maqedonisë së Veriut. Në periudhën nga fillimi i aplikimit të LMD-së në Kuvendin e Republikës së Maqedonisë së Veriut, janë dorëzuar raportet vjetore për sinjalizimet e pranuara nga sinjalizuesit, edhe atë për vitet 2016, 2019-2022 dhe të njëjtat janë publikuar në ueb faqen e KShPK-së (tre raportet e fundit janë të përfshira në Raportin vjetor për punën e KShPK-së, në përputhje me dispozitat e ndryshuara). KShPK-ja nuk ka dorëzuar raporte për sinjalizimet e pranuara nga sinjalizuesit për vitin 2017 dhe 2018, për shkak të mosfunksionalitetit të tij.

Надлежна институција за надзор над спроведувањето на одредбите од ЗЗУ е Министерството за правда.[xi] Министерството подготви и до Собранието на Република Македонија достави извештај за

првата година од примената на ЗЗУ.[xii] Со измените од 2018 година, престана таа обврска за Министерството за правда, но сепак, во 2019 година Министерството подготви извештај од спроведена оценка на спроведувањето на ЗЗУ./

Institucioni kompetent për mbikëqyrjen e zbatimit të dispozitave të LMD-së është Ministria e Drejtësisë. Ministria përgatiti dhe dorëzoi në Kuvendin e Republikës së Maqedonisë raport për vitin e parë të aplikimit të LMD-së. Me ndryshimet nga viti 2018, ai detyrim për Ministrinë e Drejtësisë ka përfunduar por, megjithatë, në vitin 2019 Ministria ka përgatitur një raport për vlerësimin e zbatimit të LMD-së.

Извештаите кои се однесуваат на примената на одредбите од ЗЗУ, укажуваат на следните состојби:

Raportet që kanë të bëjnë me aplikimin e dispozitave të LMD-së, vënë në pah këtë gjendje:

- Постои поделеност во јавноста во врска си ставовите за прифатливост на пријавување на внатрешни информации за незаконито постапување. Доминантен е ставот дека откривањето на внатрешни информации за незаконито однесување во јавниот и приватниот сектор треба да бидат третирани на ист начин. Размислувајќи за најефикасни начини на постапување за спречување на незаконито однесување, најголем дел од испитаниците сметаат дека е пријавување на истото на овластени лица, преку официјални канали, додека секој петти испитаник смета дека е пријавување на новинари или медиуми кои пренесуваат вести. Јавноста сè уште не е доволно запознаена со терминот „укажувач" и улогата на укажувачите во заштита на јавниот интерес;[xiii] /
Ekziston ndasi në opinion në lidhje me pikëpamjet për pranueshmërinë e raportimit të informacioneve të brendshme për veprim të paligjshëm. Qëndrimi dominues është se zbulimi i informacioneve të brendshëm për sjellje të paligjshme në sektorin publik dhe privat duhet të trajtohet në të njëjtën mënyrë. Duke menduar për mënyrat më efikase të veprimit për parandalimin e sjelljeve të paligjshme, shumica e të anketuarve vlerësojnë se po raporton të njëjtën te personat e autorizuar, përmes kanaleve zyrtare, ndërsa çdo i pesti i anketuar vlerëson se po denoncohen te gazetarët apo mediat që transmetojnë lajme. Publiku ende nuk është mjaftueshëm i njohur me termin "sinjalizues" dhe rolin e sinjalizuesve në mbrojtjen e interesit publik,

- Поголем број од институциите постапиле по насоките на Владата и воспоставиле систем на заштитено внатрешно пријавување, но не ја исполниле обврската за извештајност кон ДКСК, вклучително и од причина што немаат примено пријави од укажувачи;[xiv]/
Një numër i madh i institucioneve kanë vepruar sipas udhëzimeve të Qeverisë dhe kanë krijuar një sistem të sinjalizimit të brendshëm të mbrojtur, por nuk e kanë përmbushur detyrimin për të raportuar në KShPK, përfshirë edhe për arsyen se nuk kanë pranuar sinjalizime nga sinjalizuesit,

- Постои недоследност во примената на одредбите од ЗЗУ, во делот на должностите на раководните лица во субјектите[xv] - Не е воспоставен ефикасен механизам за надзор над одредбите од ЗЗУ;[xvi]/
Ka mospërputhje në zbatimin e dispozitave të LMD-së, në pjesën e detyrave të personave udhëheqës në subjekte - Nuk është krijuar një mekanizëm efikas për mbikëqyrjen e dispozitave të LMD-së,

- Во изминатите години, неколку институции континуирано известуваат дека до нив се доставени пријави од укажувачи преку каналот на заштитено внатрешно пријавување, што говори за фактот дека граѓаните се охрабруваат и сознанијата/сомневањата за незаконско однесување ги пријавуваат во институциите; [xvii]/
Në vitet e kaluara, disa institucione vazhdimisht njoftojnë se sinjalizimet e sinjalizuesve u janë dorëzuar përmes kanalit të sinjalizimit të brendshëm të mbrojtur, gjë që flet për faktin se qytetarët inkurajohen të raportojnë tek institucionet njohuri/dyshime për sjellje të paligjshme,

- Малиот број на доставени полугодишни извештаи во 2022 година говори дека институциите не се доволно посветени на исполнување на своите обврски предвидени со ЗЗУ и подзаконските акти кои произлегуваат од него; [xviii]/
Numri i vogël i raporteve gjysmëvjetore të dorëzuara në vitin 2022 tregon se institucionet nuk janë mjaftueshëm të përkushtuara për të përmbushur detyrimet e tyre të parashikuara nga LMD dhe aktet nënligjore që rrjedhin prej tij;

- Зголемената доверба на јавноста во работата на ДКСК придонесе да се зголеми интересот на граѓаните за начинот на пријавување што го гарантира ЗЗУ - до ДКСК да доставаат значителен број на пријави со наводи за сомневања или сознанија за незаконски, казниви, неетички или недозволени

поведенија во институциите каде што тие работат или порано биле вработени или до кои дошле на некој друг начин (преку извршување на услуги или остварување на друг вид деловна соработка). Зголеменото пријавување во ДКСК се должи на постоење сомневање дека во рамките институции каде работат или порано биле вработени нема да се постапува по нивните пријави, како и на основаниот страв од можноста од штетни последици по нив или нивни блиски лица што укажувачите можат да ги трпат во случаи на извршено заштитено внатрешно пријавување; [xix]/
Rritja e besimit të publikut në punën e KShPK-së ka kontribuar në rritjen e interesit të qytetarëve për mënyrën e sinjalizimit që garantohet nga LMD-ja - për të dorëzuar një numër të konsiderueshëm denoncimesh në KShPK me pretendime për dyshime ose njohuri të sjelljeve të paligjshme, të dënueshme, joetike ose të palejueshme në institucionet ku ata punojnë ose kanë qenë të punësuar më parë ose që kanë arritur në ndonjë mënyrë tjetër (nëpërmjet kryerjes së shërbimeve ose realizimit të një lloji tjetër bashkëpunimi afarist). Rritja e sinjalizimeve në KShPK vjen për shkak të dyshimit se mbi denoncimet e tyre nuk do të veprohet brenda institucioneve ku ata punojnë ose kanë qenë të punësuar më parë, si dhe nga frika e bazuar nga mundësia e pasojave të dëmshme për ta ose për njerëzit e tyre të afërt që sinjalizuesit mund të vuajnë në rastet e sinjalizimit të brendshëm të mbrojtur;

1.2 Причини за проблемите кои се предмет на разгледување/ Shkaqet e problemeve në shqyrtim:

- Неусогласеност на одредени одредби од ЗЗУ со состојбите и можностите за нивна примена во пракса; [xx]/
  Mosharmonizimi i dispozitave të caktuara nga LMD-ja me gjendjen dhe mundësitë për zbatimin e tyre në praktikë,
- Недостаток на одредби потребни за уредување на:/
  Mungesa e dispozitave të nevojshme për rregullimin e:
  - постапувањето по пријави од укажувачи, како и на заштитата на укажувачите, овластените лица за прием на пријави од укажувачи, лицата кои вршат укажување согласно член 60 од Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси[xxi] и лицата блиски и поврзани со нив;/
    trajtimit të sinjalizimeve nga sinjalizuesit, si dhe mbrojtja e sinjalizuesve, personave të autorizuar për pranimin e sinjalizimeve nga sinjalizuesit, personave që bëjnë sinjalizime në përputhje me nenin 60 të Ligjit për Parandalimin e Korrupsionit dhe Konfliktit të Interesave dhe personave të afërt dhe të lidhur me ta;
  - должноста за обезбедување на техничките ресурси и други услови за независно и непречено работење на овластените лица за прием на пријави од укажувачи; [xxii]/
    detyrimit për të siguruar burime teknike dhe kushte të tjera për funksionimin e pavarur dhe të pandërprerë të personave të autorizuar për pranimin e sinjalizimeve nga sinjalizuesit;
  - надзорот над спроведувањето на одредбите од ЗЗУ, режимот на санкционирање на прекршувањето на одредбите, како и спроведување на редовна оценка за спроведувањето на ЗЗУ;/
    mbikëqyrjes mbi zbatimin e dispozitave të LMD-së, regjimin e sanksionimit të shkeljes së dispozitave, si dhe zbatimin e vlerësimit të rregullt të zbatimit të LMD-së;
  - спроведување на активности за промоција на системот на заштитено пријавување и заштита на укажувачи;/
    zbatimit të aktiviteteve për promovimin e sistemit të sinjalizimit të mbrojtur dhe mbrojtjes së sinjalizuesve;
- ЗЗУ, неговите измени и подзаконските акти кои произлегуваат од него се донесени пред усвојувањето на ЕУ Директивата 2019/1937[1] (усогласен е со клучни стандарди главно развивани во периодот по 2018 година)./
  LMD-ja, ndryshimet e saj dhe aktet nënligjore që rrjedhin prej saj janë miratuar përpara miratimit të Direktivës së BE-së 2019/1937 (është harmonizuar me standardet kryesore të zhvilluara kryesisht në periudhën pas vitit 2018).

2. Цели на предлог регулативата/ Objektivat e projekt-rregullores

[1] Directive (EU) 2019/1937 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2019 on the protection of persons who report breaches of Union law

Надминување на идентификувани недостатоци во ЗЗУ, кои придонесуваат за незадоволително ниво на спроведување на неговите одредби и остварувањето на неговата цел (зголемување на бројот на пријави за случаи и сомневање за случаи на корупција и други неправилности со кои се повредува или загрозува јавниот интерес)./

Tejkalimi i mangësive të identifikuara në LMD, të cilat kontribuojnë për një nivel jo të kënaqshëm të zbatimit të dispozitave të tij dhe arritjes së qëllimit të tij (rritje e numrit të denoncimeve për rastet dhe dyshimet e rasteve për korrupsion dhe parregullsi të tjera që dëmtojnë ose kërcënojnë interesin publik).

3. Можни решенија (опции)/ Zgjidhjet e mundshme (opsionet)

3.1 Опис на решението „не прави ништо" / Përshkrimi i vendimit "të mos bëj asgjë".

Опција 0: Причините за проблемите наведени под потточка 1.2 остануваат, а со тоа и состојбите со недоследностите во примената на ЗЗУ и недоволното остварување на целите на ЗЗУ. ЗЗУ останува неусогласен со правото на Европската унија./

Opsioni 0: Arsyet për problemet e renditura në nënpikën 1.2 mbeten, dhe si rrjedhojë situatat me mospërputhjet në zbatimin e LMD-së dhe realizimin e pamjaftueshëm të objektivave të LMD-së. LMD-ja mbetet e jo harmonizuar me të drejtën e Bashkimit Europian.

3.2 Опис на можните решенија (опции) за решавање на проблемот/ Përshkrimi i zgjidhjeve (opsioneve) të mundshme për zgjidhjen e problemit

Опција 1 (Регулаторна мерка): Да се донесе нов Закон за заштитено пријавување и заштита на укажувачи, во кој ќе се транспонира ЕУ Директивата 2019/1937 и ќе се вградат добиените препораки од експертите и организациите кои работат и ја следат примената на ЗЗУ и заштитата на пријавителите, како и укажувачите./

Opsioni 1 (Masa rregullatore): Të miratohet një ligj i ri për sinjalizimin e mbrojtur dhe mbrojtjen e sinjalizuesve, i cili do të transpozojë Direktivën e BE-së 2019/1937 dhe do të inkorporohen rekomandimet e marra nga ekspertët dhe organizatat që punojnë dhe monitorojnë zbatimin e LMD-së dhe mbrojtja e raportuesve, si dhe sinjalizuesve.

Опција 2 (Комбинација од регулаторни и нерегулаторни мерки): Да се донесе нов Закон за заштитено пријавување и заштита на укажувачи, во кој ќе се транспонира ЕУ Директивата 2019/1937 и ќе се вградат добиените препораки од експертите и организациите кои работат и ја следат примената на ЗЗУ и заштитата на пријавителите, како и укажувачите. Донесувањето и примената на законот и подзаконските акти кои произлегуваат од него да бидат придружени со спроведување на нерегулаторни мерки: обуки, кампања и јакнење на човечките и техничките ресурси, во функција на ефективен систем на заштитено пријавување./

Opsioni 2 (Kombinim i masave rregullatore dhe jorregullatore): Të miratohet një ligj i ri për sinjalizimin e mbrojtur dhe mbrojtjen e sinjalizuesve, i cili do të transpozojë Direktivën e BE-së 2019/1937 dhe do të inkorporohen rekomandimet e marra nga ekspertët dhe organizatat që punojnë dhe e monitorojnë aplikimin e LMD-së dhe mbrojtja e raportuesve, si dhe e sinjalizuesve. Miratimi dhe zbatimi i ligjit dhe akteve nënligjore që rrjedhin prej tij duhet të shoqërohet me zbatimin e masave jorregullatore: trajnime, fushata dhe fuqizim të burimeve njerëzore dhe teknike, në funksion të një sistemi efektiv të sinjalizimit të mbrojtur.

4. Проценка на влијанијата на регулативата/ Vlerësimi i ndikimeve të rregullores

Можни позитивни и негативни влијанија од секоја од опциите/ Ndikimet e mundshme pozitive dhe negative të secilit opsion

Детален преглед е даден во Прилог 1 на овој извештај./
Pasqyrë detale është dhënë në Shtojcën 1 të këtij raporti.

4.1 Економски влијанија/ Ndikimet ekonomike

Опција 0: Непроменетата состојба може да има негативно економско влијание, поради недоследна примена на системот на заштитено пријавување неправилности во сферата на економијата./

Opsioni 0: Gjendja e pandryshuar mund të ketë ndikim negativ ekonomik, për shkak të aplikimit jo konsistent të sistemit të sinjalizimit të mbrojtur të parregullsive në sferën ekonomike.

Опција 1: Посредно позитивно влијание поради овозможување и охрабрување на пријавувањето неправилности во сферата на економијата./

Opsioni 1: Ndikim indirekt pozitiv për shkak të mundësimit dhe inkurajimit të denoncimit të parregullsive në sferën ekonomike.

Опција 2: Позитивно влијание поради овозможување и охрабрување на пријавувањето неправилности во сферата на економијата, а со тоа посредно и јакнење на интегритетот на субјектите во јавниот и приватниот сектор, што пак доведува до поволна инвестициска клима./

Opsioni 2: Ndikim pozitiv për shkak të mundësimit dhe inkurajimit të denoncimit të parregullsive në sferën e ekonomisë, duke forcuar në mënyrë indirekte integritetin e subjekteve në sektorin publik dhe privat, gjë që sjellë në një klimë të favorshme investimi.

4.2 Фискални влијанија/ Ndikimet fiskale

Опција 0: Непроменетата состојба може да има негативно економско влијание, поради недоследна примена на системот на заштитено пријавување неправилности кои предизвикуваат фискални импликации./

Opsioni 0: Gjendja e pandryshuar mund të ketë një ndikim negativ ekonomik, për shkak të zbatimit jo konsekuent të sistemit të sinjalizimit të mbrojtur të parregullsive që shkaktojnë implikime fiskale.

Опција 1: Посредно позитивно влијание поради овозможување и охрабрување на пријавувањето неправилности кои предизвикуваат фискални импликации. Фискалните импликации од примената на решението се споредбено пониски од очекуваните позитивни влијанија (заштита на јавните средства и фондови)./

Opsioni 1: Ndikim indirekt pozitiv për shkak të mundësimit dhe inkurajimit të denoncimit të parregullsive që shkaktojnë implikime fiskale. Implikimet fiskale të aplikimit të zgjidhjes janë relativisht më të ulëta se ndikimet e pritura pozitive (mbrojtja e mjeteve dhe fondeve publike).

Опција 2: Позитивно влијание поради овозможување и охрабрување на пријавувањето неправилности кои предизвикуваат фискални импликации. Фискалните импликации од примената на решението се споредбено пониски од очекуваните позитивни влијанија (заштита на јавните средства и фондови)./

Opsioni 2: Ndikim pozitiv për shkak të mundësimit dhe inkurajimit të denoncimit të parregullsive që shkaktojnë implikime fiskale. Implikimet fiskale të aplikimit të zgjidhjes janë relativisht më të ulëta se ndikimet pozitive të pritura (mbrojtja e mjeteve dhe fondeve publike).

4.3 Социјални влијанија/ Ndikimet sociale

Опција 0: Непроменетата состојба може да има негативно економско влијание, поради недоследна примена на системот на заштитено пријавување неправилности што влијаат во остварувањето на правата од социјалната сфера./

Opsioni 0: Gjendja e pandryshuar mund të ketë ndikim negativ ekonomik, për shkak të aplikimit jo konsekuent të sistemit të sinjalizimit të mbrojtur të parregullsive që ndikojnë në realizimin e të drejtave nga sfera sociale.

Опција 1: Посредно позитивно влијание поради овозможување и охрабрување на пријавувањето неправилности што влијаат во остварувањето на правата од социјалната сфера./

Opsioni 1: Ndikim indirekt pozitiv për shkak të mundësimit dhe ibnkurajimit të denoncimit të parregullsive që ndikojnë në realizimin e të drejtave nga sfera sociale.

Опција 2: Позитивно влијание поради овозможување и охрабрување на пријавувањето неправилности што влијаат во остварувањето на правата од социјалната сфера./

Opsioni 2: Ndikim pozitiv për shkak të mundësimit dhe inkurajimit të denoncimit të parregullsive që ndikojnë në realizimin e të drejtave nga sfera sociale.

4.4 Влијанија врз животната средина/ Ndikimet në mjedis

Опција 0: Непроменетата состојба може да има негативно економско влијание, поради недоследна примена на системот на заштитено пријавување неправилности кои ја загрозуваат или предизвикуваат штета врз животната средина и природата./

Opsioni 0: Gjendja e pandryshuar mund të ketë ndikim negativ ekonomik, për shkak të zbatimit jo konsekuent të sistemit të sinjalizimit të mbrojtur të parregullsive që kërcënojnë ose shkaktojnë dëme në mjedisin jetësor dhe natyrë.

Опција 1: Посредно позитивно влијание поради овозможување и охрабрување на пријавувањето неправилности кои ја загрозуваат или предизвикуваат штета врз животната средина и природата./

Opsioni 1: Ndikim indirekt pozitiv për shkak të mundësimit dhe inkurajimit të denoncimit të parregullsive që kërcënojnë ose shkaktojnë dëme në mjedisin jetësor dhe natyrë.

Опција 2: Позитивно влијание поради овозможување и охрабрување на пријавувањето неправилности кои ја загрозуваат или предизвикуваат штета врз животната средина и природата./

Opsioni 2: Ndikim pozitiv për shkak të mundësimit dhe inkurajimit të denoncimit të parregullsive që kërcënojnë ose shkaktojnë dëme në mjedisin jetësor dhe natyrë.

4.5 Административни влијанија и трошоци – Ndikimet administrative dhe kostot

а) трошоци за спроведување/ kostot e zbatimit:
Има. Види во Прилог 2 на овој извештај./
Ka. Shih në Shtojcën 2 të këtij raporti.
б)трошоци за почитување на регулативата/ kostot e respektimit të rregullativës:
Има. Види во Прилог 3 на овој извештај./
Ka. Shih në Shtojcën 3 të këtij raporti.

5. Консултации/ Konsultimet

5.1 Засегнати страни и начин на вклучување/ Palët e interesuara dhe mënyra e përfshirjes

Засегнати страни - субјекти во јавниот сектор и во приватниот сектор. Повеќе детали се дадени види во Прилог 4 на овој извештај./

Palët e përfshira - subjektet në sektorin publik dhe në sektorin privat. Më shumë detaje janë dhënë në Shtojcën 4 të këtij raporti.

Начин на вклучување/
Mënyra e përfshirjes:
- Во процесот на подготовка на решението - учество во работна група (Види во Прилог 5 на овој извештај)/
Në procesin e përgatitjes së zgjidhjes – pjesëmarrje në Grup pune (Shih Shtojcën 5 të këtij raporti);
- Меѓуресорска консултација (состаноци)/
Konsultime ndër-resoriale (mbledhje)
- Јавна консултација (средби)/
Konsultim publik (takime)

5.2 Преглед на добиените и вградените мислења/ Rishikim i mendimeve të marra

Консултациите започнуваат со објавувањето на овој извештај./
Konsultimet fillojnë me publikimin e këtij raporti.

5.3 Мислењата кои не биле земени предвид и зошто/ Mendimet që nuk janë marrë parasysh dhe pse

Консултациите започнуваат со објавувањето на овој извештај./
Konsultimet fillojnë me publikimin e këtij raporti.

6. Заклучоци и препорачано решение/ Konkluzionet dhe zgjidhja e rekomanduar

6.1 Споредбен преглед на позитивните и негативните влијанија на можните решенија (опции)/ Vështrim krahasues i ndikimeve pozitive dhe negative të zgjidhjeve të mundshme (opsionet)

Споредбен преглед на позитивните и негативните влијанија на можните решенија е даден во Прилог 6 на овој извештај./

Vështrim krahasues i ndikimeve pozitive dhe negative të zgjidhjeve të mundshme është dhënën në Shtojcën 6 të këtij raporti.

6.2 Ризици во спроведувањето и примената на секое од можните решенија (опции)/ Rreziqet në zbatimin dhe aplikimin e secilës prej zgjidhjeve të mundshme (opsionet)

Опција 0: Има ризици. Непроменетата состојба може да предизвика дополнителни недоследности и недоверба во примената на регулативата во областа заштитено пријавување и заштита на укажувачи, а со тоа и неостварување на предвидените цели, што може да се рефлектира во посредно негативни економско и социјални влијанија, недоволна заштита на животната средина и природата, како и загуба на јавни средства и фондови./

Opsioni 0: Ka rreziqe. Situata e pandryshuar mund të shkaktojë mospërputhje dhe mosbesim shtesë në zbatimin e rregullativës në fushën e sinjalizimit të mbrojtur dhe mbrojtjes së sinjalizuesve, dhe si rrjedhojë mosarritjen e qëllimeve të synuara, që mund të reflektohet në ndikime indirekte negative ekonomike dhe sociale, mbrojtje e pamjaftueshme e mjedisit jetësor dhe natyrës, si dhe humbjen e mjeteve dhe fondeve publike.

Опција 1: Има ризик да не се спроведат потребните нерегулаторни мерки, а со тоа примената на регулаторната мерка да не биде доследна или воедначена во субјектите за кои се предвидени должности во системот за заштитено пријавување и заштита на укажувачи./

Opsioni 1: Ekziston rreziku që masat e nevojshme jorregullatore të mos zbatohen, dhe për rrjedhojë zbatimi i masës rregullatore nuk do të jetë konsekuent ose i barazuar në subjektet për të cilat parashikohen detyrime në sistemin për sinjalizim të mbrojtur dhe mbrojtjen e sinjalizuesve.

Опција 2: Има помал ризик да не се спроведат во целост потребните нерегулаторни мерки, поради ограничена достапност на средства. Ризикот е значително помал од очекуваните позитивни влијанија./

Opsioni 2: Ekziston një rrezik më i ulët i moszbatimit të plotë të masave të nevojshme jorregullatore, për shkak të disponueshmërisë së kufizuar të mjeteve. Rreziku është dukshëm më i ulët se ndikimet pozitive të pritura.

6.3 Препорачано решение со образложение/ Zgjidhje e rekomanduar me arsyetim

Опција 2 (Комбинација од регулаторни и нерегулаторни мерки):

Со донесувањето на нов Закон за заштитено пријавување и заштита на укажувачи, во кој ќе се транспонира ЕУ Директивата 2019/1937 и ќе се вградат добиените препораки, ќе се унапреди регулативата во областа на заштитеното пријавување и заштитата на укажувачите, а со тоа ќе се остварат целите на регулативата од областа и ќе се олесни и охрабри пријавувањето на неправилностите со кои се загрозува или повредува јавниот интерес. Спроведувањето на нерегулаторните мерки ќе обезбеди доследност во примената на решението, во функција на ефективен систем на заштитено пријавување и остварување на предвидените позитивни влијанија.

Opsioni 2 (Kombinim i masave rregullatore dhe jorregullatore):

Me miratimin e Ligjit të ri për Sinjalizimin e Mbrojtur dhe Mbrojtjen e Sinjalizuesve, në të cilin do të transpozohet Direktiva e BE-së 2019/1937 dhe do të inkorporohen rekomandimet e marra, do të avancohet rregulativa në fushën e sinjalizimit të mbrojtur dhe mbrojtja e sinjalizuesve, dhe me këtë realizohen objektivat e rregullativës në këtë fushë dhe do të lehtësohet dhe inkurajohet denoncimi i parregullsive me të cilat kërcënohet ose dëmtohet interesi publik. Zbatimi i masave jorregullatore do të sigurojë konsekuencë në aplikimin e zgjidhjes, në funksion të një sistemi efektiv të sinjalizimit të mbrojtur dhe realizimit të ndikimeve të parashikuara pozitive.

Опцијата има позитивни економски, социјални и фискални влијанија, позитивно влијание врз животната средина, како и помал ризик споредено со останатите опции./

Opsioni ka ndikime pozitive ekonomike, sociale dhe fiskale, ndikim pozitiv mbi mjedisin jetësor, si dhe rrezik më të ulët në krahasim me opsionet e tjera.

7. Спроведување на препорачаното решение/ Krahasim i zgjidhjes së rekomanduar

7.1 Потреба од менување на закони и подзаконска регулатива во областа или други сродни области/ Nevoja për të ndryshuar ligjet dhe aktet nënligjore fusha të tjera të lidhura

Предвидено е законите со кои се уредуваат права и обврски од работен однос во јавниот и приватниот сектор ќе се усогласат со овој закон најдоцна шест месеци од денот на влегувањето на законот./

Është paraparë që ligjet që rregullojnë të drejtat dhe detyrimet nga marrëdhënia e punës në sektorin publik dhe privat të harmonizohen me këtë ligj jo më vonë se gjashtë muaj nga data e hyrjes në fuqi të ligjit.

7.2 Потребни подзаконски акти и рок за нивно донесување/ Aktet e nevojshme nënligjore dhe afati i miratimit të tyre

Превидено е/Nevojitet që:

- Министерот за правда да ги донесе актите со кои се уредува:/
  Ministri i Drejtësisë t'i miratojë aktet që rregullojnë:
  - Начинот на постапување по пријава поднесена од укажувач заради заштитено внатрешно пријавување,/

Mënyrën e trajtimit të sinjalizimit të parashtruar nga sinjalizuesi me qëllim të sinjalizimit të brendshëm të mbrojtur,

- Начинот на постапување по пријава поднесена од укажувач заради заштитено надворешно пријавување,/
  Mënyrën e trajtimit të sinjalizimit të parashtruar nga sinjalizuesi me qëllim të sinjalizimit të jashtëm,
- Формата и содржината на годишните извештаи за примени пријави од укажувачи,/
  Formën dhe përmbajtjen e raporteve vjetore për sinjalizimet e pranuara nga sinjalizuesit,/
- Начинот на спроведувањето на надзорот и формата и содржината на извештајот за усогласеност на лицето односно субјектот кој е предмет на надзорот и на годишната информација за спроведениот надзор, наодите од конечните извештаи за усогласеност на лицата односно субјектите кои се предмет на надзорот, како и за поднесените барања за поведување прекршочни постапки согласно законот и исходот од истите./
- Mënyrën e zbatimit të mbikëqyrjes dhe formën dhe përmbajtjen e raportit të pajtueshmërisë së personit respektivisht subjektit që i nënshtrohet mbikëqyrjes dhe informacionit vjetor për mbikëqyrjen e realizuar, gjetjet e raporteve përfundimtare për pajtueshmërinë e personave respektivisht subjekteve që i nënshtrohen mbikëqyrjes, si dhe për kërkesat e parashtruara për inicimin e procedurave kundërvajtëse në pajtim me ligjin dhe rezultatin e tyre.

Рок: 60 дена од денот на влегувањето во сила на законот./
Afati: 60 ditë nga dita e hyrjes në fuqi të ligjit.

- Државната комисија за спречување на корупцијата да донесе актот со кој ќе се уреди воспоставувањето, формата и начинот на остварувањето на соработката во рамки на мрежата за соработка меѓу лицата за прием на пријави од укажувачи овластени во институциите во јавниот сектор. Рок: 60 дена од денот на влегувањето во сила на законот./
  Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit të miratojë aktin që do të rregullojë krijimin, formën dhe mënyrën e realizimit të bashkëpunimit në kuadër të rrjetit të bashkëpunimit ndërmjet personave për pranimin e sinjalizimeve nga sinjalizuesit e autorizuar në institucionet e sektorit publik. Afati: 60 ditë nga data e hyrjes në fuqi të ligjit.
- Раководните лица во субјектите за кои е предвидена должност да овластат лице за прием на пријави од укажувачи да донесат внатрешни процедури за прием на пријави од укажувачи и изготвување на годишни извештаи за примени пријави од укажувачи. Рок: 10 месеци од влегувањето во сила на законот./
  Personat udhëheqës në subjektet për të cilat parashikohet detyrimi të autorizojnë një person për pranimin e sinjalizimeve nga sinjalizuesit të miratojnë procedura të brendshme për pranimin e sinjalizimeve nga sinjalizuesit dhe përgatitjen e raporteve vjetore për sinjalizimet e pranuara nga sinjalizuesit. Afati: 10 muaj nga hyrja në fuqi e ligjit.

Примената на актите да започне со почетокот на примената на законот.
Zbatimi i akteve të fillojë me fillimin e zbatimit të ligjit.

7.3 Органи на државната управа, државни органи и други органи надлежни за спроведување/ Organet e administratës shtetërore, organet shtetërore dhe organet e tjera kompetente për zbatimin

Има. Види во Прилог 7 на овој извештај/
Ka. Shih në Shtojcën 7 të këtij raporti.

7.4 Активности за обезбедување на ефикасно спроведување на предлогот на закон/ Aktivitetet për të siguruar zbatimin efikas të ligjit të propozuar

Има. Види во Прилог 8 на овој извештај
Ka. Shih në Shtojcën 8 të këtij raporti.

8. Следење и евалуација/ Monitorimi dhe vlerësimi

8.1 Начин на следење на спроведувањето / Mënyra e monitorimit të zbatimit

Оценка на спроведувањето на ЗЗУ, согласно Методологијата за оценка на спроведување на регулативата[xxiii].

Vlerësim i zbatimit të LMD-së, në përputhje me Metodologjinë për vlerësimin e zbatimit të rregullativës.

8.2 Евалуација на ефектите од предлогот на закон и рокови/ Vlerësimi i efekteve të propozim-ligjit dhe afatet

Оценка на спроведувањето на ЗЗУ за секои три години од примената - извештај од оценката да се подготвува во рок од една година по изминувањето на тригодишниот период на кој се однесува извештајот.

Vlerësimi i zbatimit të LMD-së për çdo tre vjet nga zbatimi - raport nga vlerësimi të përgatitet brenda një viti pas periudhës trevjeçare të cilës i referohet raporti.

Предвидените индикатори се дадени во Прилог 9 на овој извештај.
Treguesit e parashikuar janë dhënë në Shtojcën 9 të këtij raporti.

Изјава од државниот секретар/ Deklarata e Sekretarit të Shtetit

Нацрт Извештајот за проценка на влијанието на регулативата е изготвен во согласност со Методологијата за проценка на влијанието на регулативата. Тој дава реална проценка на можните влијанија и очекуваните ефекти, како и трошоците кои се однесуваат на секоја од утврдените можни решенија (опции) за решавање на проблемот./ Draft Raporti i Vlerësimit të Ndikimit Rregullator është përgatitur në përputhje me Metodologjinë e Vlerësimit të Ndikimit të Rregullatorit. Kjo siguron vlerësim real të ndikimeve të mundshme dhe efekteve të pritshme, si dhe kostove që lidhen me secilën prej zgjidhjeve (opsioneve) të mundshme të përcaktuara për zgjidhjen e problemit.

Датум/Data: 01.12.2023

....
потпис на државен секретар
nënshkrimi i Sekretarit shtetëror

....
ОДОБРИЛ / MIRATOI,
МИНИСТЕР ЗА ПРАВДА / MINISTËR I DREJTËSISË
Кренар Лога / Krenar Lloga

Подготвил/ Përgatiti: Елена Димовска, раководител на одделение
Проверил/Kontrolloi: Тања Кикерекова, раководител на сектор
Превел/Përktheu: Бестел ДООЕЛ

[i] „Службен весник на Република Македонија" бр. 196/2015

[ii] Правилник за заштитено внатрешно пријавување во институциите во јавниот сектор, Правилник за заштитено надворешно пријавување и Правилник за насоки за донесување внатрешни акти за заштитено внатрешно пријавување во правното лице во приватниот сектор, сите објавени во објавени во („Службен весник на Република Македонија", бр. 46/2016)

[iii] Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на укажувачи („Службен весник на Република Македонија" бр. 35/2018), усогласување со мислење на Венецијанската комисија, бр. 829/2015 CDL-AD(2016)008 од 15 март 2016 год.

[iv] Закон за изменување на Законот за заштита на укажувачи („Службен весник на Република Северна Македонија" бр. 257/2020), усогласување со Законот за прекршоците (Службен весник на Северна Македонија" бр. 96/2019

[v] Конвенција на Обединетите нации против корупцијата, членови 8, 13, 32 и 33. Донесувањето на ЗЗУ е идентификувано како добра пракса, во рамки на вториот циклус на преглед на имплементацијата на Конвенцијата во Република Македонија.

[vi] Препораката CM/Rec(2014)7 на Комитетот на министри на земјите членки на Совет на Европа, април 2014 година, Цивилната конвенција за спречување корупција, член 9, Казнената конвенција за корупција, член 22.

[vii] Меѓу кои се и „Патоказ за имплементирање на системот на свиркачи во Македонија", Дејвид Смит, февруари 2013 година; The protection of "whistle-blowers" Report, Committee on Legal Affairs and Human Rights, Rapporteur: Mr. Pieter Omtzigt; Whistleblowing in Europe: Legal protections for whistleblowers in the EU, Transparency International, 2013; P. Stephenson and Professor M.Levi (2012), The Protection of Whistleblowers: a study on the feasibility of a legal instrument on the protection of employees who make disclosures in the public interest," CDCJ (2012) 9FIN; OECD G20 Study on Whistleblower Protection Frameworks,Compendium of Best Practices and Guiding Principles for Legislation, 2012.

[viii] ГАП анализа на Законот за заштита на укажувачите на Северна Македонија Прекинување на тишината: Унапредување на политиките и културата на укажување на земјите од Западен Балкан и Молдавија - Извадок од „ГАП анализа на законите за заштита на укажувачите во земјите од Западен Балкан и Молдавија", август 2021 година, изработена со финансиска поддршка од Европската Унија, во рамки на проект на Регионалната анти-корупциска иницијатива; Технички документ „Оценка на сообразноста на македонската законска рамка за заштита на укажувачи со меѓународните стандарди и добри практики", јуни 2020 година, подготвен од проф. Дејвид Луис, експерт на Совет на Европа, во рамки на Хоризонталниот инструмент за Западен Балкан и Турција II - Акција против економски криминал (HFII-AEC-MKD)

[ix] Обезбедува широк опфат за појавување во својство на укажувач (персонален опфат), како и целосен опфат за постапување кое може да биде предмет на заштитено пријавување (материјален опфат), има одредби за доверливост и соодветни процесни одредби за навремено постапување, според најдобри практики, а и содржи одредби за годишна оценка и надзор.

[x] Ова е забележано и во извештаите на Европската комисија за напредокот на Република Северна Македонија за 2021 и 2022 година.

[xi] Член 15-а од ЗЗУ

[xii] Ѓодишен извештај за примени пријави од укажувачи, со оценка на спроведувањето на Законот за заштита на укажувачи, декември 2017 год.

[xiii] Извештај за квантитативно истражување за перцепциите и ставовите на граѓаните за укажувачите, спроведенло во 2020 година, м-проспек за потребите на ДКСК, во рамки на Проектот „Промовирање на транспарентност и одговорност во јавната администрација", финансиран од Европската унија, а имплементиран од страна на конзорциум предводен од PwC. Според извештајот, терминот „укажувач" е познат и јасен за секој трети испитаник, додека секој петти го слушнал терминот, но не знае што значи. Скоро половина (46%) не чуле за овој термин. Перцепцијата дека овие луѓе се херои ја делат 21%, од оние кои ги разбираат овие термини. Додека пак слично (19.2%) сметаат дека се поткажувачи. Најголем процент (38.5%) сметаат дека овие луѓе не се ниту херои ниту поткажувачи, но сепак повеќето за нив имаат позитивно мислење.

[xiv] Годишен извештај за работата на Државната комисија за спречување на корупцијата за 2022 година, Поглавје 3.12. Примена на Законот за заштита на укажувачи – ЗЗУ.

[xv] Постојат и институции каде што има назначено лице за прием на пријави од укажувачи, но не е исполнет условот за заштитено пријавување односно посебна адреса за е-пошта, телефонски број или поштенско сандаче за прием на пријавите, со тоа што идентитетот на укажувачот останува незаштитен. назначувањето на лицето овластено за прием на пријави од укажувачи не е проследено со информација до вработените во институцијата за постоењето на такво лице. (Извор: Извештај за првите пет години од имплементацијата на Законот за заштита на укажувачи - Значењето на овој закон во борбата против корупцијата, Транспаренси Интернешнл - Македонија, мај 2022 год., стр. 4-5)

[xvi] Оценка на спроведувањето на Законот за заштита на укажувачи, Министерство за правда, 2019 година

[xvii] Ibid.

[xviii] Ibid.

[xix] Ibid.

[xx] На пр. Како некои од причините за неназначување на овластено лице за прием на пријави од укажувачи беше наведено дека нема лица коишто поседуваат безбедносен сертификат, немаат соодветно образование, ниту пак искуство во работа со пријави по граѓани или укажувачи. (Извор: Извештај за првите пет години од имплементацијата на Законот за заштита на укажувачи - Значењето на овој закон во борбата против корупцијата, Транспаренси Интернешнл - Македонија, мај 2022 год., стр. 4-5)

[xxi] „Службен весник на Република Македонија" бр. 12/2019

[xxii] Критериуми за определување на тоа кое лице да се овласти за прием на пријави од укажувачи, како и условите што треба да се обезбедат за овластените лица за прием на пријави од укажувачи се уредени со подзаконски акти.

[xxiii] Објавена од Министерството за информатичко општество и администрација во 2013 година.

ПРИЛОГ 1

Состав на Работната група за подготовка на Предлог на закон за заштита на укажувачи и претставници кои зеле учество на состаноците на Работната група			
Име и презиме	Институција/Организација	Позиција	Својство во Работната група
Софка Пејовска Дојчиновска	Државна комисија за спречување на корупцијата	Член на ДКСК	Претседател
Ирена Поповска	Државна комисија за спречување на корупцијата	Генерален секретар на ДКСК	Заменик претседател
Никола Прокопенко	Министерство за правда	Државен советник	Член
Елена Димовска	Министерство за правда	Раководител на одделение	Член и Секретар
Александра Палашевска	Основен граѓански суд	Судија	Член
Маја Димитровска		Судија	Заменик член
Џелал Бајрами	Јавно обвинителство на Република Северна Македонија	Јавен обвинител	Член
Елвин Вели		Јавен обвинител	Заменик член
Бодан Лазаревски		Јавен обвинител	Заменик член

ПРИЛОГ 1

Вида Поповска Кочишка	Народен правобранител	Советник	Член
Милка Муратовска		Советник	Заменик член
Сашо Мержаноски	Инспекциски совет	Генерален секретар	Член
Чедомир Стефаноски		Помлад соработник	Член
Сара Николовска		Раководител на одделение	Заменик член
Митре Цветановски	Министерство за внатрешни работи	Началник на одделение	Член
Сашко Тодоров		Началник на одделение	Заменик член
Елена Иванова	Кабинет на Заменикот на претседателот на Владата задолжен за политики за добро владеење	Советник	Член
Деспина Илиевска		Советник	Заменик член
Симона Ристевска		Дополнителен претставник	/

ПРИЛОГ 1

проф. д-р Александра Груевска Дракулевски	Правен факултет „Јустинијан Први“ - Скопје	Редовен професор	Член
проф. д-р Богданчо Гогов	Факултет за безбедност - Скопје	Вонреден професор	Член
проф. д-р Катерина Крстевска Савовска		Редовен професор	Заменик член
Слаѓана Тасева	Платформа на граѓански организации за борба против корупција	Член на Одборот на Платформата/ Претставник на ТИ-Македонија	Член
Викторија Милеска Цветаноска		Претставник на ТИ-Македонија	/
Сашо Дукоски	Сојуз на стопански комори на Македонија	Потпретседател на Сојузот	Член
Симона Тасеска			Заменик член
Михајло Донев	Стопанска комора на Северна Македонија	в.д. Оперативен директор	Член
Сашо Деспотоски		Соработник	Заменик член
Миле Бошков	Бизнис конфедерација на Македонија	Извршен директор	Член

Јодранка Богатиновска		Односи со јавност	Заменик член
Билјана Крстевска	Стопанска комора на Северо-западна Македонија	Адвокат	Член
Мерита Ахмеди		Административен и финансиски асистент	Заменик член
Ана Димоска Јанкуловска	Македонска банкарска асоцијација	Директор на оддел во банка	Член
Андриана Матлиоска		Одговорно лице за контрола за усогласеност со прописи во банка	Заменик член
вон. проф. Блертон Синани	Правен факултет на Универзитет на Југоисточна Европа - Тетово	Вонреден професор	Член
вон. проф. Сами Мемети		Вонреден професор	Заменик член
проф. Али Муслиу	Правен факултет на Универзитет во Тетово	Редовен професор	Член
Љупчо Фармакоски	Огранизација на работодавачи на Македонија	Потпретседател за регулатива и колективно преговарање	Член
Марина Атанасова		Шеф на кабинет - Гранит	Заменик член

ПРИЛОГ 1

Весна Кузманова Тодоровска	Сојуз на синдикатите на Македонија	Претставник	Член
Гуле Гулев		Претставник	Заменик член

ПРИЛОГ 2

АДМИНИСТРАТИВНИ ВЛИЈАНИЈА И ТРОШОЦИ

а) трошоци за спроведување:

Опција 0: Трошоците се непроменети.

Опција 1: Трошоците што се предвидуваат за Опција 2, без трошоците за обезбедување на наведените човечки и технички ресурси, како и трошоците за предвидените активности за промоција на системот на заштитено пријавување.

Опција 2:

(1) Трошоци за раководните лица во субјектите кои се должни да овластат лице за прием на пријави од укажувачи поднесени заради заштитено внатрешно пријавување (во јавниот сектор и во приватниот сектор) односно заштитено надворешно пријавување (субјектите од јавниот сектор до кои се врши заштитено надворешно пријавување):

- трошоци за известување на ДКСК со податоци за овластеното за прием на пријави од укажувачи;

- трошоци за објавување на податоците за овластеното за прием на пријави од укажувачи (адаптирање содржини на веб-страницата на субјектот);

- трошоци за обезбедување и примена на соодветни технички и организациски мерки за заштита на податоците од случајно или незаконско нивно уништување, или нивно случајно губење, преправање, неовластено откривање или пристап, особено кога обработката вклучува пренос на податоци преку мрежа и заштита од какви било незаконски облици на обработка;

-трошоци за обезбедување на услови и ресурси за овластеното лице за прием на пријави од укажувачи:

- простор за работа соодветен за прием на странки,
- посебен компјутер обезбеден со единствено корисничко име и лозинка креирана од овластеното лице за прием на пријави од укажувачи и позната само нему, со интернет конекција и посебно електронско сандаче за електронска пошта обезбедено со единствено корисничко име и лозинка креирана од овластеното лице за прием на пријави од укажувачи и позната само нему,
- посебен деловодник,
- посебно поштенско сандаче,
- посебна телефонска линија,
- документарен ормар за безбедно чување на примените пријави од укажувачи, записниците, примените и создадените документи и други материјали во врска со заштитено пријавување и посебниот деловодник,
- друга опрема за примена на техничките и организациски мерки за заштита на личните и други податоци кои се однесуваат на укажувачи и на пријави од укажувачи, а предвид прописите за заштита на личните податоци и прописите за заштита на класифицирани информации,
- обука за добивање знаења и вештини за прием на пријави од укажувачи и преземање на дејствијата кои ги презема овластеното лице за прием на пријави од укажувачи согласно овој закон и
- додаток на плата кој изнесува најмалку 30% од основната плата на лицето

кое се овластува за лице за прием на пријави од укажувачи, доколку лицето е вработено на работно место чиј опис на работни задачи не опфаќа прием на пријави за неправилности;

- трошоци за обезбедување достапност и пристапност за вршење заштитено пријавување;

- трошоци (административен товар) бесплатно советување и информирање за системот на заштитено пријавување и правото на заштита што се обезбедува преку овластените лица за прием на пријави од укажувачи;

- трошоци за подготовка на внатрешна процедура за прием на пријави од укажувачи и изготвување на годишен извештај за примени пријави од укажувачи;

- трошоци за изготвување и поднесување годишен извештај за примени пријави од укажувачи;

(2) Трошоци за раководните лица во субјектите до кои се поднесува барање за заштита кое се поднесува во случај на прекршување на право поради обид или извршено заштитено пријавување односно укажување: - трошоци за административна проверка на барањето, обезбедување на информации и преземање на мерки;

(3) Други фискални импликации[1]:

- Ослободување од судска такса - Укажувачите односно лицата кои согласно законот може да поведат судска постапка за обезбедување судска заштита поради прекршување на право поврзано со заштитено пријавување/укажување се ослободени од плаќање судска такса;
- Трошоци за обезбедување човечки и технички ресурси за вршење надзор над спроведувањето на одредбите од законот, подготовка на годишна програма, коресподенција, посета на субјектите кои се предмет на надзорот, анализа на податоци, подготовка на извештаи, и за поднесување барања за поведување прекршочна постапка;
- Трошоци за обезбедување човечки и технички ресурси за вршење оценка на спроведувањето на законот и подготовка на извештај;
- Трошоци за спроведување активности за промоција на системот на заштитено пријавување (обуки, советувања, давање насоки за правилна примена на законот, работилници, кампања за развивање на јавната и институционалната свест за заштитеното пријавување, укажувањето и улогата на укажувачите во заштитата на јавниот интерес);
- Трошоци за подготовка и објавување на Регистар на овластени лица за прием на пријави од укажувачи;
- Трошоци за олеснување на соработката лицата за прием на пријави од укажувачи овластени во институциите во јавниот сектор (формирање мрежа, организирање состаноци);
- Трошоци за подготовка на подзаконските акти кои ги донесува министерот за правда;
- Трошоци за подготовка на подзаконските акти кои ги донесува Државната комисија за спречување на корупцијата, како и за собирање и обработка на податоците за подготовка на годишниот извештај за прием на пријави од укажувачи кој се доставува до Собранието на Република Северна Македонија.

---

[1] Види и точка (1) алинеја 4

ПРИЛОГ 3

АДМИНИСТРАТИВНИ ВЛИЈАНИЈА И ТРОШОЦИ

б)трошоци за почитување на регулативата

Опција 0: Трошоците се непроменети.

Опција 1: Трошоците што се предвидуваат за Опција 2, без трошоците за обезбедување на наведените човечки и технички ресурси, како и трошоците за предвидените активности за промоција на системот на заштитено пријавување.

Опција 2:

(1) Трошоци за раководните лица во субјектите кои се должни да овластат лице за прием на пријави од укажувачи поднесени заради заштитено внатрешно пријавување (во јавниот сектор и во приватниот сектор) односно заштитено надворешно пријавување (субјектите од јавниот сектор до кои се врши заштитено надворешно пријавување):

- трошоци за известување на ДКСК со податоци за овластеното за прием на пријави од укажувачи;
- трошоци за објавување на податоците за овластеното за прием на пријави од укажувачи (адаптирање содржини на веб-страницата на субјектот);
- трошоци за одржување на примената на соодветни технички и организациски мерки за заштита на податоците од случајно или незаконско нивно уништување, или нивно случајно губење, преправање, неовластено откривање или пристап, особено кога обработката вклучува пренос на податоци преку мрежа и заштита од какви било незаконски облици на обработка;
- трошоци за одржување на условите и ресурсите за овластеното лице за прием на пријави од укажувачи:
    - простор за работа соодветен за прием на странки,
    - посебен компјутер обезбеден со единствено корисничко име и лозинка креирана од овластеното лице за прием на пријави од укажувачи и позната само нему, со интернет конекција и посебно електронско сандаче за електронска пошта обезбедено со единствено корисничко име и лозинка креирана од овластеното лице за прием на пријави од укажувачи и позната само нему,
    - посебен деловодник,
    - посебно поштенско сандаче,
    - посебна телефонска линија,
    - документарен ормар за безбедно чување на примените пријави од укажувачи, записниците, примените и создадените документи и други материјали во врска со заштитено пријавување и посебниот деловодник,
    - друга опрема за примена на техничките и организациски мерки за заштита на личните и други податоци кои се однесуваат на укажувачи и на пријави од укажувачи, а предвид прописите за заштита на личните податоци и прописите за заштита на класифицирани информации,
    - обука за добивање знаења и вештини за прием на пријави од укажувачи и преземање на дејствијата кои ги презема овластеното лице за прием на пријави од укажувачи согласно овој закон и
    - додаток на плата кој изнесува најмалку 30% од основната плата на лицето

кое се овластува за лице за прием на пријави од укажувачи, доколку лицето е вработено на работно место чиј опис на работни задачи не опфаќа прием на пријави за неправилности;

- трошоци за обезбедување достапност и пристапност за вршење заштитено пријавување;
- трошоци (административен товар) за бесплатно советување и информирање за системот на заштитено пријавување и правото на заштита што се обезбедува преку овластените лица за прием на пријави од укажувачи;
- трошоци за изготвување и поднесување годишен извештај за примени пријави од укажувачи;

(2) Трошоци за раководните лица во субјектите до кои се поднесува барање за заштита кое се поднесува во случај на прекршување на право поради обид или извршено заштитено пријавување односно укажување: - трошоци за административна проверка на барањето, обезбедување на информации и преземање на мерки;

(3) Други фискални импликации[1]:

- Ослободување од судска такса - Укажувачите односно лицата кои согласно законот може да поведат судска постапка за обезбедување судска заштита поради прекршување на право поврзано со заштитено пријавување/укажување се ослободени од плаќање судска такса;
- Трошоци за одржување оптимални човечки и технички ресурси за вршење надзор над спроведувањето на одредбите од законот, подготовка на годишна програма, коресподенција, посета на субјектите кои се предмет на надзорот, анализа на податоци, подготовка на извештаи, и за поднесување барања за поведување прекршочна постапка;
- Трошоци за спроведување активности за промоција на системот на заштитено пријавување (обуки, советувања, давање насоки за правилна примена на законот, работилници, кампања за развивање на јавната и институционалната свест за заштитеното пријавување, укажувањето и улогата на укажувачите во заштитата на јавниот интерес);
- Трошоци за ажурирање на Регистарот на овластени лица за прием на пријави од укажувачи;
- Трошоци за олеснување на соработката лицата за прием на пријави од укажувачи овластени во институциите во јавниот сектор (формирање мрежа, организирање состаноци);
- Трошоци за собирање и обработка на податоците за подготовка на годишниот извештај за прием на пријави од укажувачи кој се доставува до Собранието на Република Северна Македонија.

---

[1] Види и точка (1) алинеја 4

ПРИЛОГ 4

ЗАСЕГНАТИ СТРАНИ - СУБЈЕКТИ ВО ЈАВНИОТ СЕКТОР И ВО ПРИВАТНИОТ СЕКТОР

(1) Раководните лица во субјектите - институциите од јавниот сектор и правните лица во приватниот сектор.

Исклучоци:

(2) Раководните лица во субјектите што имаат помалку од 30 вработени, кои не вршат дејности односно работи од точка (3), како и единиците на локалната самоуправа со помалку од 6.000 жители резидентно население според последно спроведениот попис на населението во Република Северна Македонија, освен доколку за субјектите со друг закон не е утврдена должност да определат, назначат или вработат лице за прием на претставки или пријави за неправилности од материјалниот опфат на овој закон или други неправилности.

(3) Дејности односно работи за здравствена заштита, социјална заштита, транспорт, управување со отпад или производство односно преработка, транспорт или складирање на хемикалии, хемиски производи, нафта, нафтени деривати, фармацевтски производи или фармацевтски препарати.

ПРИЛОГ 5

Работната група за подготовка на Предлог на закон за заштита на укажувачи, чиј состав е даден во Прилог 1, е формирана во мај 2023 година.

Работната група одржа 15 состаноци на кои го изработи Нацрт-законот за заштитено пријавување и заштита на укажувачи. На два состанока (одржани во мај и ноември 2023 година) учествуваше и проф. Дејвид Луис, експерт ангажиран од Совет на Европа, во рамки на проект имплементиран од Програмската канцеларија на Совет на Европа - Проект против економски криминал.

ПРИЛОГ 6

Споредбен преглед на позитивните и негативните влијанија на можните решенија (опции)

Мерка	*Позитивно влијание*	*Негативно влијание*
Опција 0 (Не прави ништо):	*Нема дополнителни фискални импликации*	*Неусогласеност на регулативата во областа заштитено пријавување и заштита на укажувачи, неефикасност на системот за заштитено пријавување како резултат на недостатоците кои предизвикуваат недоследна примена на постојниот Закон за заштита на укажувачи*
Опција 1 (Регулаторна мерка):	*Посредно ограничено позитивно економско, фискално и социјално влијание и влијание врз животната средина*	*Има фискални импликации. Има ризици за недоследна примена на предложената регулаторна мерка, поради неподготвеност на субјектите.*
Опција 2 (Комбинација од регулаторни и нерегулаторни мерки):	*Позитивно економско, фискално и социјално влијание и влијание врз животната средина*	*Има фискални импликации. Има ризици за недоследна примена на предложената регулаторна мерка, во случај на недостиг на средства за реализација на нерегулаторните мерки.*

ПРИЛОГ 7

Органи на државната управа, државни органи и други органи надлежни за спроведување

(1) Институциите од јавниот сектор[1]

Исклучоци:

(2) Субјектите што имаат помалку од 30 вработени, кои не вршат дејности односно работи од точка (3), како и единиците на локалната самоуправа со помалку од 6.000 жители резидентно население според последно спроведениот попис на населението во Република Северна Македонија, освен доколку за субјектите со друг закон не е утврдена должност да определат, назначат или вработат лице за прием на претставки или пријави за неправилности од материјалниот опфат на овој закон или други неправилности.

(3) Дејности односно работи за здравствена заштита, социјална заштита, транспорт, управување со отпад или производство односно преработка, транспорт или складирање на хемикалии, хемиски производи, нафта, нафтени деривати, фармацевтски производи или фармацевтски препарати.

---

[1] Под поимот „институција во јавниот сектор“ во смисла на овој закон се подразбира орган на државната или локалната власт, друг државен орган основан согласно Уставот на Република Северна Македонија или со закон, агенција, фонд, јавна установа или јавно претпријатие основано од Република Северна Македонија или од општина или Град Скопје или општина во Град Скопје, како и друга институција која е регистрирана како правно лице во доминантна или целосна сопственост на државата или врши јавни овластувања.

ПРИЛОГ 8

Активности за обезбедување на ефикасно спроведување на предлогот на закон

Се предвидува, Државната комисија за спречување на корупцијата, во соработка со Народниот правобранител на Република Северна Македонија, Јавното обвинителство на Република Северна Македонија, Министерството за внатрешни работи, Министерството за правда, Министерство за информатичко општество и администрација и Академијата за судии и јавни обвинители, да спроведува активности за:

- обуки,
- развивање на јавната и институционалната свест за заштитеното пријавување, укажувањето и улогата на укажувачите во заштитата на јавниот интерес и
- да дава насоки за правилна примена на законот, по барање на субјектите.